

YLIOPISTOKIRJASTOJEN VERKOSTON STRATEGIA VUOSIKSI 2003-2007

(Päivitetty neuvoston kokouksessa 9.5.2005)

Johdanto

Tässä strategiassa linjataan Suomen yliopistokirjastojen verkoston yhteistyötä seuraavaksi viideksi vuodeksi. Siinä nostetaan esiin niitä tehtäviä, joiden hoitamiseksi tarvitaan yhteistyötä ja verkostomaista toimintatapaa. Strategian tavoitteena on vahvistaa kirjastojen kykyä tuottaa palveluja yliopistojen tarpeisiin. Kullakin kirjastolla on sen omaa toimintaa ohjaava strategia, joka on osa kunkin yliopiston strategiaa. Kansalliskirjastostrategia linjaa Helsingin yliopiston kirjaston toimintaa. Tätä strategiaa laadittaessa on otettu huomioon koulutuksen ja tutkimuksen tietostrategian painopisteet.

Strategia on tehty yliopistokirjastojen johtajien yhteistyönä. Sen toteuttamiseksi laaditaan yliopistokirjastojen neuvoston kaksivuotinen toimintasuunnitelma. Strategia toteutuu yhteisinä kehittämishankkeina, keskitettyjen palveluiden kehittämisenä ja yksittäisten kirjastojen toiminnassa. Toteutumista arvioidaan kahden vuoden välein ja samalla strategiaa uudistetaan.

Vuosina 2003–2004 toiminnan painopisteitä olivat aineistojen saatavuuden ja kattavuuden turvaaminen, informaatiolukutaidon opetuksen kehittäminen ja tieteellisen julkaisemisen tukeminen. Aloitettut kehittämishankkeet saatetaan loppuun vuosina 2005–2006. Vaikuttavuuden arviointi ja vahvistaminen nostetaan painopistealueeksi strategian loppukaudeksi. Muita kehittämiskohteita ovat asiantuntemuksen edistäminen ja rahoitus.

Yliopistokirjastojen verkoston kuvaus

Yliopistokirjastojen verkostoon kuuluvat kaikki yliopistokirjastot, kansalliskirjasto ja Varastokirjasto. Verkosto laajentaa yksittäiselle yliopistolle tarjottavia tutkimuksen, opetuksen ja opiskelun aineistoja ja tietopalveluita tehokkaasti ja taloudellisesti. Verkosto vahvistaa kirjastojen osaamista sekä kehittää uusia yhdenmukaisia toimintatapoja ja innovaatioita.

Yliopistokirjastojen verkosto nostaa esiin yliopistoille tärkeitä kehittämishankkeita ja hakee niihin rahoitusta. Verkosto tekee toimintaansa tunnetuksi opetusministeriölle, rehtorien neuvostolle ja yliopistojen johdolle.

Yliopistokirjastojen verkosto toimii osana laajempaa kirjastojen kansallista ja kansainvälistä palveluverkosta. Kansalliskirjasto ja Varastokirjasto tukevat koko kirjastoverkkoa ja täydentävät muiden kirjastojen palveluita.

Verkoston organisaatio

Verkoston toimintaa koordinoi Suomen yliopistokirjastojen neuvosto, joka koostuu kirjastojen johtajista. Muita yhteistyön organisoinnin muotoja ovat konsortiot (Linnea2 ja FinELib), digitaalisen kirjaston palveluiden ohjausjärjestelmä, kehittämishankkeiden hankeorganisaatiot sekä erilaiset asiantuntijaryhmät ja työryhmät. Yhteistyössä on usein mukana myös muita kuin yliopistokirjastoja.

Yliopistokirjastojen neuvosto edistää yhteistä suunnittelua, koordinoitua, tiedotusta ja vuorovaikutusta. Neuvostossa sovitaan yhteisistä suuntaviivoista; päätökset tehdään kirjastoissa tai konsortioitten toimielimissä.

Visio: Yhdessä olemme enemmän

Yliopistokirjastojen verkosto on keskeinen tutkimuksen ja oppimisen edellytysten luoja ja luotettavan kumppanuuden mahdollistaja. Verkosto ennakoii tulevaa ja tarjoaa asiakkaiden nykytarpeet ylittäviä palveluja. Verkosto on tunnustettu asiantuntemuksen välittäjä. Sen toiminnasta otetaan mallia kansallisesti ja kansainvälisesti. Verkosto kehittää jatkuvasti omaa toimintaansa.

Perustehtävät

Yliopistokirjastojen verkosto tukee yliopistojen tuloksen tekemistä ja vaikuttavuutta seuraavilla tavoilla

- vahvistaa tutkimustoiminnan edellytyksiä ja tekee tutkimusjulkaisuja tunnetuksi kehittämällä ja koordinoimalla tietoaineistojen saatavuutta ja kattavuutta
- edistää tieteellistä julkaisemista
- edistää joustavaa ja monimuotoista oppimista
- toteuttaa yliopistojen yhteiskunnallista palvelutehtävää ja vaikuttavuutta mahdollistamalla tieteellisen tiedon saatavuuden myös yliopistojen ulkopuolisille käyttäjille.

Verkosto mahdollistaa kirjastojen toiminnan kehittämisen seuraavilla tavoilla

- seuraa toimintaympäristöä ja tunnistaa nopeasti tarpeet uusien palvelujen ja toimintamuotojen luomiseksi
- vahvistaa yliopistokirjastojen asiantuntemusta ja muutosvalmiutta panostamalla osaamisen strategiseen uudistamiseen
- kiinnittää huomiota riskien hallintaan ja suorittaa riskianalyysseja
- kehittää laadun ja vaikuttavuuden arviointimenetelmiä
- seuraa kirjastojen yleisiin toimintaedellytyksiin vaikuttavia taloudellisia, lainsäädännöllisiä ja hallinnollisia muutoksia sekä vaikuttaa toimintaedellytysten muotoutumiseen
- arvioi kansainvälisen toiminnan hyödyllisyyden eri tehtävien hoitamisessa ja asettaa sille tavoitteet.

Muuttuva toimintaympäristö

Muutokset yliopistojen toiminnassa ja toimintaympäristössä

Suomalaiset yliopistot ovat mukana tutkimuksen ja opetuksen globaalistuvassa kilpailussa. Tuottavuutta arvioidaan tätä taustaa vasten. Valtioneuvoston linjaukset julkishallinnon henkilöstövoimavaroista ja tutkimusedellytysten muotoutumisesta vaikuttavat yliopistojen ja kirjastojen toimintaan.

Opetusministeriö on asettanut yliopistoille tavoitteen, että kaikissa yliopistoissa auditoidaan laatujärjestelmät vuoteen 2010 mennessä. Kirjastojen tehtävät ja merkitys yliopistoissa määritellään osana tätä arviointiprosessia.

Yliopistolaki, joka tulee voimaan 1.8.2005, velvoittaa yliopistoja toimimaan vuorovaikutuksessa muun yhteiskunnan kanssa ja edistämään tutkimustulosten ja taiteellisen toiminnan yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Yliopistoissa määritellään tavat, joilla lisätään tutkimuksen ja opetuksen yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Yliopistokeskusten perustaminen ja alueellisen yhteistyön vahvistaminen ovat jo käytössä olevia keinoja, mutta uusia muotoja ja painotuksia kehitetään. Myös kirjastojen tulee määritellä osuutensa yliopistojen yhteiskunnallisen vaikuttavuuden lisäämiseen. Toiminta verkostoituu entistä vahvemmin ja prosesseista tulee monen toimijan yhteisiä. Yliopistokeskusten perustaminen on luonut uudenlaisia organisaatiomalleja.

Julkaisemisen muutokset

Digitaalinen julkaiseminen kasvaa edelleen ja näin syntyvien julkaisujen pitkäaikaiskäyttö pitää ratkaista nopeasti. Vapaakappalelain uudistuksessa kansalliskirjasto veloitetaan säilyttämään kansalliset digitaaliset julkaisut. Tämä mahdollistaa uusien palvelujen kehittämisen mm. yliopistojen julkaisujen jakeluun keskitetysti. Eri tieteenaloilla selvitetään tutkimusdatan arkistointiin soveltuvia ratkaisuja. Ne edellyttävät lisääntyvää yhteistyötä. Luodaan sektorirajat ylittävä kirjastojen, arkistojen ja museoiden yhteenliittymä paikallisen ja kansallisen pitkäaikaissäilytyksen ratkaisemiseksi.

Julkaiseminen monipuolistuu, digitoituu ja oikeuksien omistaminen keskittyy nostaen kustannuksia. Käyttäjille kirjastot näyttävät yhtenä mahdollisena paikkana hankkia informaatiota. Kirjastojen kokoelmat jakautuvat omiin kokoelmiin ja muualta hankittavaan aineistoon ja käyttöoikeuksiin. Kirjastot osallistuvat julkaisemiseen eri tavoin, erityisesti oman kehysorganisaationsa aineiston digitointiin.

Yliopistoissa ja tiedeyhteisössä otetaan kantaa open access -julkaisemiseen. Suhtautumisessa on tieteenalakohtaisia eroja. Yliopistoissa ryhdytään toteuttamaan open access -julkaisemista perustamalla omia avoimia julkaisuarkistoja. Niiden toteutumisen kannalta on olennaista, että tutkijoiden artikkeleiden rinnakkaisjulkaiseminen on mahdollista.

Oppimisen muutokset

Verkko-opetus on vakiinnuttanut asemansa. Virtuaaliyliopiston palveluja käytetään laajasti. Opetusteknologiaan syntyy uusia teknisiä innovaatioita. Joustava verkko-opiskelu ja opetuksen verkostoituminen luovat uudenlaisia etäpalvelutarpeita: oman yliopiston opiskelija työskentelee yhä useammin muualla kuin yliopiston kampuksella. Lisensioitujen aineistojen käyttöoikeuksien hallinta verkostoituvassa opiskelussa edellyttää monen eri toimijan yhteistyötä (opettajat, opiskelijat, tietotekniikka, hallinto).

Yliopistoissa kehitetään oppimisedellytyksiä parantavia toimintatapoja ja palveluja: oppimiskeskukset, opintojen ohjaus, henkilökohtaiset opintosuunnitelmat. Prosesseissa on mukana useita toimijoita. Opetuksen osalta yhteistyö myös ammattikorkeakoulujen kanssa lisääntyy.

Muutokset yliopistokirjastojen toiminnassa

Kirjastojärjestelmän, tiedonhakuportaalin ja dokumenttiarkiston muodostama triangeli luo kirjastoille mahdollisuuden ottaa uusia tehtäviä sähköisten aineistojen hallinnassa. Kirjastojen rooli yliopistojen tietohallinnossa kasvaa.

Prosesseja ja palveluita kehitetään entistä yhdenmukaisemmiksi, mutta samalla yksilölliset palvelutehtävät lisääntyvät. Palvelujen yhtenäisen teknisen infrastruktuurin ja yhtenäisten toteutustapojen kehittäminen antaa erilaisille kirjastoille yhtäläiset mahdollisuudet kehittää palvelujaan. Yhtenäisen infrastruktuurin ja palvelutarjonnan tulee mahdollistaa palvelujen tuottaminen eriytetysti erilaisille asiakkaille ja räätälöimisen oman yliopiston tarpeisiin. Verkkopalveluiden tuottaminen paikallispalveluiden rinnalle edellyttää resursointia ja yhteistyötä.

Kirjastoissa otetaan käyttöön uutta teknologiaa, jolloin ohjelmistolisenssien, laitteistojen ja ylläpidon kustannukset nousevat ja teknisen infrastruktuurin osuus kirjastojen menoista kasvaa, ellei toimintaa organisoida uudelleen.. Kirjastojen talous on sidoksissa dollarin kurssin muutoksiin, sillä valtaosa sekä aineistojen että ohjelmistojen lisenssimaksuista maksetaan dollarimääräisinä. Liikkumavara kirjastojen budjeteissa on pieni. Pitkäaikaiskäytön turvaamisen kustannuksia on vaikea arvioida.

Kansalliskirjaston toimialan laajennus parantaa yliopistokirjastojen mahdollisuuksia yhteistoiminnan kehittämiseen kirjastoverkossa. Yliopistokirjastojen on määriteltävä omat tarpeensa ja tuotava ne esiin.

Yhteistyön ja verkostoitumisen haasteet

Yhteistyö eri toimijoiden kesken lisääntyy ja yhteistyötahoja tulee lisää. Niistä syntyy moninainen kokonaisuus, jossa on pystyttävä sovittamana yhteen erilaisia ja mahdollisesti erisuuntaisiakin toiveita. Verkoston toiminnan resursointi on ratkaistava. On vahvistettava yhteistyöhaluista asennetta ja löydettävä oikeita kumppaneita. Yhteistyöstä on oltava molemminpuolista hyötyä, jotta se jatkuisi. Erilaisten näkemysten käsittely avoimesti on edellytyksenä luottamuksen säilymiselle.

Yhteinen tekniikka mahdollistaa ja myös edellyttää yhteistyötä. Kansalliskirjaston toimialan laajeneminen ja eri kirjastosektoreiden organisoituminen lisää mahdollisuuksia yhteistyöhön kirjastojen kesken. Myös museoiden, arkistojen ja kirjastojen yhteistyö tiivistyy.

Edunvalvonnassa olennaisin tehtävä on seurata tieteen rahoituksen muodostumista ja valvoa rahoituksen jakamista siten, että kirjastojen toimintaedellytykset säilyvät. Verkosto pystyy yksittäistä kirjastoa paremmin reagoimaan ja vaikuttamaan asioihin.

Strategiset tavoitteet ja toimenpidesuosituksukset

Tutkimuksen ja oppimisen palvelut

Tutkimuksen ja julkaisemisen tukeminen

Yliopistokirjastot palvelevat tutkijoita tutkimustyön eri vaiheissa sen aloittamisesta tulosten julkaisemiseen. Kirjastojen aineisto- ja tietopalvelut ovat olennainen osa tutkimusedellytyksiä. Yliopistokirjastot tarjoavat tutkijoiden käyttöön myös julkaisun tuottamiseen ja arviointiin tarvittavia välineitä sekä osallistuvat aktiivisesti yliopistojen julkaisutoimintaan ja sen kehittämiseen yhteistyössä tutkijoiden kanssa. Ne tarjoavat kootusti tiedot suomalaisten yliopistotutkijoiden ja -opettajien julkaisemista tutkimuksista ja Suomessa ilmestyneistä väitöskirjoista. Yliopistokirjastojen verkosto edistää referee-arviointiin perustuvan, voittoa tavoittelemattoman Open Access – julkaisemisen tunnettuutta ja sen julkaisukanavien käyttöä. Se myös tarjoaa asiantuntemustaan tutkimuksen tuloksena syntyvän aineiston järjestämiseen ja tallentamiseen arkistoiksi.

Verkosto

- tekee tunnetuksi uusia referee-arviointiin perustuvia voittoa tavoittelemattomia tieteellisiä julkaisukanavia
- hankkii yhteisesti julkaisemista helpottavia työkaluja
- laatii ehdotuksen siitä, miten suomalaisen yliopistoissa tehdyn tutkimuksen näkyvyyttä voidaan parantaa tietokantojen, tutkimusrekistereiden, digitaalisen aineiston hallintajärjestelmien, portaalien ja kansainvälisten jakelukanavien avulla
- kehittää verkkotietopalvelua, jossa tietopalvelun toimeksiantoja voidaan välittää verkostossa aihespesialisteille
- jakaa ja välittää tietoa asiakkaille laadituista tieto- ja aineistopalveluiden ohjeista
- tekee yhteistyötä kirjastojen palveluiden tuottamiseksi kotimaisten kielten lisäksi myös englannin kielellä
- varmistaa, että kirjastoissa ja yliopistoissa käyttöön otettavat julkaisemiseen, julkaisujen arkistointiin ja niiden tiedonhallintaan liittyvät sovellukset noudattavat kansallisia ja kansainvälisiä standardeja, ja vaikuttaa siihen, että kansainväliset standardit ottavat huomioon suomalaiset erityispiirteet.

Oppimisen tukeminen

Yliopistokirjastot ovat osaltaan mukana kehittämässä uusia oppimismenetelmiä. Ne hankkivat opiskelussa tarvittavia tieteellisiä aineistoja ja opintoaineistoja, huolehtivat niiden löytyvyydestä ja saatavuudesta joustavan ja monimuotoistuvan opiskelun tarpeita

vastaavalla tavalla. Ne ovat tiedonhallinnan asiantuntemuksellaan mukana verkkokurssien ja digitaalisten opintoaineistojen hallinnassa. Tiedonhankinta- ja tiedonhallintataitojen opetuksella kirjastot omalta osaltaan huolehtivat siitä, että yliopistoista valmistuvilla on hyvä akateeminen informaatiolukutaito. Verkosto tukee yliopistokirjastojen henkilöstön pedagogisten taitojen vahvistamista. Kirjastot tuottavat eri tieteenaloille tiedonhankinnan ja -hallinnan oppimateriaaleja ja varmistavat, että ne soveltuvat myös ulkomaisten opiskelijoiden, erityisesti eurooppalaisten, käyttöön.

Verkosto

- nostaa esiin ja kehittää kirjastojen roolia informaatiolukutaidon edistäjänä ja luo yhteyksiä opettajiin tiedonhallintataitojen opetuksen integroimiseksi kiinteäksi osaksi yliopisto-opetusta sekä osallistuu kansainväliseen kehittämisyhteistyöhön
- tuottaa yliopistokirjastoille tiedonhankintataitojen osaamisen osoittamisen välineet
- tukee yliopistokirjastoissa olevan pedagogisen osaamisen vahvistamista
- edistää digitaalisten opintoaineistojen löytyvyyttä ja saatavuutta yhteiseen käyttöön kehittämällä opintoaineistojen hallinnassa tarvittavia välineitä ja menetelmiä sekä tuo esiin digitaalisiin oppiaineistoihin liittyviä etuja
- edistää oppimisympäristöjen ja kirjastoaineistojen yhteiskäyttöä
- koordinoi kirjastojen tiedonhankinnan ja -hallinnan verkko-opetusta
- edistää verkko-opetuksen ja -oppimisen integroitujen palvelujen rakentamista yhteistyössä yliopistojen tietohallinnon, opetusteknologian ja opintohallinnon kanssa
- käynnistää edelliseen liittyen käytännön pilotoinnin luotettavien kumppanien kanssa
- laatii digitaalisten tietoaineistojen käyttäjälle ja julkaisijalle oppaan, jossa kerrotaan käyttäjän oikeuksista ja velvollisuuksista. Opas ottaa huomioon yliopistojen eri käyttäjäryhmien tarpeet: tutkijoiden, opettajien, opiskelijoiden ja muiden käyttäjien. Opas julkaistaan digitaalisena.

Aineistojen saatavuuden ja käytettävyyden turvaaminen

Kukin yliopistokirjasto hankkii aineistoa ja tuottaa palveluja yliopistonsa strategisten tavoitteiden ja profiilin mukaisesti. Verkostona kirjastot varmistavat, että Suomessa on valtakunnallisesti käytettävissä mahdollisimman hyvät eri tieteenalojen sekä painetut että digitaaliset kokoelmat. Kirjastot kehittävät aineistonvälitystä ja etäkäyttöä vastaamaan verkostoituvan yliopistolaitoksen tarpeita.

Aineistojen saatavuuden turvaamiseksi ja käytön helpottamiseksi verkosto

- tehostaa kokoelmien yhteiskäyttöä laatimalla aihealakohtaisen tietokartan
- organisoii tietokartan avulla vähän käytetyn aineiston uudelleen sijoittamista muihin kirjastoihin ja Varastokirjastoon
- laatii aineistojen yhteiskäytön periaatteet, jotka sisältävät sekä painetun aineiston välityksen että lisensoidun aineiston käyttöoikeuksien periaatteet
- kehittää aineistonvälityksen menetelmiä ja asiakastoimisia palveluita
- edistää aineiston löytyvyyttä ja saatavuutta valtakunnallisten integroitujen järjestelmien ja portaalien avulla
- sopii aineistonvälityksen kustannustenjaon periaatteista yliopistokirjastojen kesken
- tekee opetusministeriölle ehdotuksen kehittyvän aineistonvälityspalvelun mahdollisesti vaatimista muutoksista maksupalvelusäädöksiin.

Digitaalisen aineiston **valinta- ja hankintayhteistyön jatkamiseksi** verkosto

- tukee FinELibin toiminnan kehittämistä ja jäsentensä aktiivista osallistumista konsortioyhteistyöhön
- tukee FinELibin keskitetyn rahoituksen jatkumista ja vahvistamista
- kehittää digitaalisten opintoaineistojen valinta- ja hankintayhteistyötä.

Aineiston **pitkäaikaiskäytön ja -säilytyksen varmistamiseksi** verkosto

- tuo aktiivisesti esiin omia näkemyksiään siitä, mitä aineistoja lisensoitujen digitaalisten aineistojen pitkäaikaiskäytön tulisi koskea ja minkälaiset ratkaisut pitkäaikaiskäytön järjestämisessä ovat verkoston kannalta haluttuja sekä tukee FinELibin pitkäaikaiskäytön politiikkaa
- tukeutuu yliopistojen tuottamien digitaalisten aineistojen pitkäaikaissäilytyksessä kansalliskirjastoon
- tukeutuu painettujen aineistojen säilytyksessä vapaakappalekirjastoihin ja Varastokirjastoon tehostaen näin kirjastojen tilankäyttöä
- osallistuu kansalliskirjaston vetämään kansallisen digitointiohjelman suunnitteluun ja toteutukseen
- seuraa aktiivisesti uudistuvan vapaakappalelainsäädännön vaikutusta aineistojen saatavuuteen kaikissa yliopistokirjastoissa.

Yhteiskunnallinen vuorovaikutus ja vaikuttavuus

Kirjastot osallistuvat yliopistojen yhteiskunnallisen vuorovaikutuksen lisäämiseen ja ottavat siitä nousevat tarpeet huomioon kehittäessään omia palvelujaan. Kirjastot toteuttavat yliopistojen yhteiskunnallista vaikuttavuutta

- tarjoamalla kirjastossa aineistojen yleisen käyttöoikeuden
- solmimalla palvelu- ja yhteistyösopimuksia
- jakamalla tietoa yliopistojen tutkimusjulkaisuista ja tarjoamalla pääsyn niihin
- verkostoitumalla valtakunnallisesti ja alueellisesti.

Verkosto

- tukee kirjastojen palvelujen kehittämistä vastaamaan yliopistojen yhteiskunnallisesta vuorovaikutuksesta nousevia tarpeita ja uusia toimintatapoja
- kiinnittää huomiota yliopistokeskusten kirjastopalvelujen tuottamiseen ja rahoitukseen ja yhteistyön mahdollisuuksiin ammattikorkeakoulujen kirjastojen kanssa
- lisää yhteistyötä tutkimuslaitosten ja ammattikorkeakoulujen kirjastojen kanssa.

Vaikuttavuuden arviointi ja vahvistaminen

Hyvin hoidetut, tehokkaat ja ajanmukaiset kirjastopalvelut luovat edellytyksiä yliopistojen tuloksekkaalle toiminnalle. Ne vaikuttavat osaltaan tutkimuksen, opetuksen ja opiskelun laatuun ja määrällisten tavoitteiden toteutumiseen. Toiminnan kehittämiseksi tarvitaan menetelmiä vaikuttavuuden osoittamiseksi ja arvioimiseksi. Verkosto tekee näkyväksi

kirjastojen toiminnan ja yhteisesti tuotettujen palvelujen vaikuttavuuden yliopistojen toiminnallisten tavoitteiden ja vaikuttavuustavoitteiden toteutumiseen.

Opetusministeriö on asettanut tavoitteeksi laadunvarmistukselle sen, että yliopistot kehittävät laadunvarmistusjärjestelmät, jotka kattavat korkeakoulun koko toiminnan ja että Suomessa otetaan käyttöön yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen laadunvarmistusjärjestelmien arviointi eli auditointi. Laadunvarmistaminen ja vastuu sen toteuttamisesta on yksittäisillä yliopistoilla. Kirjastot osallistuvat yliopistoissa tehtävään laatukriteerien määrittelyyn ja laadun arviointiin. Verkosto toimii vertaisarvioinnin ja yhteisten kriteerien määrittelyn välineenä ja foorumina.

Verkostona toimiminen tuo kirjastojen toimintaan lisäarvoa, jonka osoittaminen on kirjastojen yhteinen tehtävä. Kansalliskirjaston ja Varastokirjaston tuottamien kansallisten palvelujen arviointi on osa tätä kokonaisuutta. Kansainvälisen vertaisarvioinnin avulla arvioidaan ja kehitetään Suomen yliopistokirjastojen verkoston toimintaa kokonaisuutena.

Verkosto

- kehittää yliopistojen laadunhallintaa tukevia kirjastojen toiminnan laatukriteereitä ja laadun arviointimenetelmiä
- vahvistaa kirjastojen kykyä omien vaikuttavuustavoitteidensa ja -kriteeriensä asettamiseksi ja vaikuttavuuden arvioimiseksi yliopistoissa yhteisesti hyväksyttävällä ja luotettavalla tavalla
- kehittää verkoston vaikuttavuuden arviointia
- toteuttaa verkoston kansainvälisen vertaisanalyysin (benchmarking)
- kerää tilastotietoja ja tekee selvityksiä kirjastojen toimintaedellytyksistä ja tuloksista.

Asiantuntemuksen edistäminen

Kirjastojen toiminnan ylläpidon ja kehittämisen edellytyksenä on henkilöstön monipuolinen ja ajantasainen osaaminen. Kirjastoissa tarvitaan kirjasto- ja informaatioalan asiantuntemusta, tieteenalakohtaista substanssiosaamista, yliopistoympäristön tuntemusta, monipuolista tietotekniikan osaamista, hyvää ja monipuolista kielitaitoa, pedagogisia taitoja sekä yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja. Verkosto edistää asiantuntemusta julkaisutoiminnassa, antaa tukea tietoresurssien tuottamiselle, vahvistaa asiakasosaamista, tiedeyhteisö- ja oppimisympäristöosaamista sekä kokoelma- ja sisältöosaamista.

Kirjastojen on panostettava strategiakaudella osaamisen uudistamiseen tehostamalla täydennyskoulutusta ja lisäämällä opiskelumahdollisuuksia sekä edistämällä työhyvinvointia. Verkosto osallistuu aktiivisesti tiedeyhteisön globaaleihin tutkimusryhmiin, kansainväliseen kirjasto- ja tietopalvelualan kehittämiseen ja soveltaa innovaatioita ja uusia toimintatapoja omassa toiminnassaan. Verkostomaista toimintatapaa hyödyntäen jaetaan osaamista ja asiantuntemusta verkoston ja tiedeyhteisön sisällä. Kirjastot ovat haluttuja kumppaneita eri toimijoille (opetus, tutkimus, IT) tarjoten mm. standardiasiantuntemusta ja sisältöosaamista.

Verkosto

- tukee kirjastoja verkoston osaamiskartoituksen soveltamisessa ja kehittämissuunnitelmien laatimisessa
- laatii osaamisen kehittämissuunnitelman ja panostaa osaamisen uudistamiseen varmistaakseen, että verkostossa on strategian toteuttamiseen tarvittavaa osaamista
- varmistaa, että yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa annettavassa kirjasto- ja informaatioalan opetuksessa huomioidaan osaamiskartassa esille tulleet alueet
- kartoittaa yliopistokirjastojen täydennyskoulutustarpeet ja tekee esityksiä kirjastohenkilöstön koulutustilaisuuksista sekä kirjasto- ja tietopalvelualan täydennyskoulutusohjelmista
- laatii esityksen informaatiotutkimuksen sivuaineopiskelumahdollisuuksien lisäämiseksi
- vahvistaa asiantuntijaverkostoja ja kehittää kirjastojen välisen yhteistyön muotoja
- lisää vuorovaikutteisuutta asiakkaiden kanssa palvelujen tuotteistamisessa
- edistää verkkopalveluiden tuottamisen osaamista ja systemaattista laatuosaamista kirjastoissa.

Rahoitus

Yliopistojen rahoituksessa tapahtuvat muutokset heijastuvat kirjastojen rahoituksen muodostumiseen. Lisääntyvä tutkimustoiminta, opiskelijamäärien kasvu ja opiskelun monimuotoistuminen vaikuttavat kirjastopalveluiden kysyntään. Kirjastopalvelujen mitoittaminen vastaamaan kysyntää edellyttää uusien koulutusalojen perustamisen ja opiskelijamäärien lisäyksen näkymistä kirjastojen rahoituksessa. Tutkimustoiminta lisääntyy pääasiassa ulkopuolisella kilpaillulla hankerahoituksella. Tämän vuoksi ulkopuolisen rahoituksen yleiskustannuksista tulee osoittaa tietty osuus kirjastopalveluihin.

Yliopistojen verkostoituminen lisää yhteisesti tuotettujen palvelujen tarvetta. Opetusministeriön kansalliskirjastolle ja Varastokirjastolle osoittama rahoitus tukee kirjastojen yhteisten palvelujen ylläpitoa. Lisäksi tarvitaan rahoitus- ja toimintamalleja, jotka tukevat verkoston yhteisten palvelujen tuottamista myös paikallisesti yliopistokirjastoissa. Palveluja voidaan rahoittaa yhteisesti sovituin periaattein yliopistojen budjetista tai opetusministeriön myöntämällä erillisrahoituksella. Kirjastot voivat muodostaa konsortioita hoitamaan yhteisiä hankintoja ja ylläpitämään palveluja. Uusien palvelujen kehittämiseen tarvitaan hankerahoitusta.

Verkosto

- Laatii selvityksen yliopistokirjastojen rahoituksesta ja sen kehityssuunnista. Selvityksessä analysoidaan eri rahoituslähteet ja keskitetyn rahoituksen osuus, kuvataan vaihtoehtoisia rahoitusmalleja sekä arvioidaan rahoituksen riskitekijöitä. Neuvosto esittelee niiden pohjalta mahdolliset muutostarpeet rehtorien neuvostolle.
- Selvittää ydinprosessien omistajuutta yliopistokirjastojen palveluiden ja keskitettyjen palvelujen osalta. Laatii rahoitusmalleja siltä osin kuin palveluja ei hoideta kansalliskirjastossa tai Varastokirjastossa ja tekee esityksiä opetusministeriölle ja rehtorien neuvostolle.

- Kehittää kirjastopalvelujen tuottavuusketjun analysointia keskitettyjen palvelujen ja erillISRatkaisujen tuottavuuden ja laadun arvioimiseksi ja seuraamiseksi.
- Laatii esityksiä hankerahoitukseksi ja yhteishankkeiden rahoituksen organisoimiseksi.
- Selvittää toiminnallisesti ja taloudellisesti edullisimman tavan toteuttaa yhteisen palvelimen hankinta sekä vaikuttaa opetusministeriöön keskitetyn rahoituksen saamiseksi.

Toimeenpano

Verkosto käynnistää tarvittavia kehittämishankkeita, tukee joustavasti ja yhteistyöhakuisesti kirjastojen pilottihankkeita sekä arvioi ja hyödyntää niistä saatuja kokemuksia. Verkosto tunnistaa tilanteet, joissa on hyödyllistä ja taloudellisesti edullista luoda hankkeiden pohjalta yhteisiä palveluita erillISRatkaisujen sijaan.

Hyödyntääkseen kehittämiseen käytettävissä olevia voimavaroja tehokkaasti verkosto

- sopii yhteisten kehittämishankkeiden käynnistämisestä ja organisoinnista
- hakee yhteisiin kehittämishankkeisiin rahoitusta sekä sopii rahan käytön hallinnoinnista ja raportoinnista
- arvioi kirjastojen kehittämishankkeiden merkitystä verkoston kannalta ja tukee niitä rahoituksen hankinnassa
- arvioi kansainvälisen toiminnan hyödyllisyyden eri tehtävien hoitamisessa ja asettaa sille tavoitteet.